

Exotische grondels in zoet water herkennen

Jelger Herder, RAVON

De afgelopen jaren zijn er maar liefst drie nieuwe exotische grondels bijgekomen in het Nederlandse zoete water. De Kaukasische dwerggrondel (2019), de shimofurigrondel (2022) en de naakthalsgrondel (2023). De Kaukasische dwerggrondel heeft zich momenteel al over een groot deel van Nederland weten te verspreiden. De naakthalsgrondel is al op meerdere plaatsen aangetroffen in het benedenriviereengebied, maar verwacht wordt dat hij al op meer plaatsen voorkomt. De shimofurigrondel zit lokaal in Zeeland, maar al wel in hoge dichtheden. Met deze nieuwkomers komt het totaal nu op zeven exotische grondels in zoet water.

De exotische grondels zijn te onderscheiden van de sterk gelijkende rivier- en beekdonderpad en andere inheemse bodemvissen, doordat de buikvinnen van de exoten vergroeid zijn tot een zuignap. De herkenning van de exotische grondels onderling is er niet makkelijker op geworden met de nieuwe soorten, die soms sterk op elkaar lijken. Daarom heeft RAVON een nieuwe herkenningkaart gemaakt. Op deze kaart staan de belangrijkste, in het veld bruikbare, kenmerken van alle in het Nederlandse zoete water voorkomende exotische grondels. Duidelijke foto's ondersteunen de determinatie. Dikker papier met een speciale waterafstotende coating maakt de kaart ook geschikt voor in het veld. Deze herkenningkaart helpt de betrouwbaarheid en kwaliteit van de gegevens die verzameld worden te vergroten en is ook bedoeld om het veldonderzoek naar exotische vissen te stimuleren.

De herkenningkaart wordt in oktober meegestuurd met de RAVON-nieuwsbrief Schubben & Slijm. Daarnaast zal deze tijdens lezingendagen beschikbaar zijn in onze stand. De herkenningkaart is ook te downloaden via www.ravon.nl/Herkenning.

Voorkant herkenningkaart.

Herkenningkaart exotische grondels in zoetwater

Sinds de 20^e eeuw hebben een groot aantal exotische grondelsoorten zich in Nederland gevestigd. Deze herkenningkaart biedt hulp bij het determineren van deze soorten die in zoet water voorkomen. In brak en zout water komen nog een groot aantal andere inheemse en exotische grondels voor. Van de inheemse zoetwatervissen lijken met name de beek- en rivierdonderpad wel wat op exotische grondels. Daarnaast vertonen grote en kleine modderkruiper, bierpje en riviergrondel enige gelijkenis. Raadpleeg hiervoor www.ravon.nl.

Onderscheidende kenmerken grondels

Exotische grondels zijn te onderscheiden van andere bodemvissen zoals riviergrondels en modderkruipers doordat ze **twee gescheiden rugvinnen** hebben. De grondels zijn te onderscheiden van de sterk gelijkende donderpadden aan de tot **zuignap vergroeide buikvinnen**, waar donderpadden gescheiden buikvinnen hebben.

Let als je een grondel ziet of vangt op een combinatie van onderstaande kenmerken, check de herkenningkaart en maak foto's.

Waarnemen en registratie

Grondels vind je door met rustige bewegingen harde structuren, zoals steenstort, in de oevers af te speuren met een sterke zaklamp. Vaak zijn ze dan ook te vangen met een klein netje. Ook aan de hengel worden grondels gevangen. Met een schepnet kun je ze vangen door de vissen vanuit de structuur het net in te jagen met je voeten. Soorten als Pontische stroomgrondel en Kaukasische dwerggrondel zijn vaak ook op zandbodem te vangen.

Waarnemen registratie

Geef je waarnemingen door via waarneming@ravon.nl, telme@ravon.nl, mijnmaat@ravon.nl of vangsterregistratie.nl. Deze gegevens zijn van groot belang voor kennis in de verspreiding en trends van verschillende vissoorten.

Kesslers grondel (Punticola kessleri)

Kenmerken

- Grote afgeplatte kop met brede bek
- Kop gemarmerd met lichte vlekken
- Borstvinnen met gemarmerde tekening in een regelmatig patroon
- Flanken onregelmatig donker gevlekt

Marmrgrondel (Proterorhinus semilunaris)

Kenmerken

- Kop stomp met relatief kleine bek
- Neusopeningen met korte buisjes
- Borstvinnen met gemarmerde tekening
- Kleur variabel van grijsgroen, bruin tot bruinzwart met gemarmerde tekening
- Mannetje kleurt zwart in paaitijd met rand staart- en rugvinnen oranje tot wit

Stichting RAVON
Postbus 1413
6501 BK Nijmegen
www.ravon.nl

Shimofurigrondel. (Foto: Jelger Herder)

Achterkant herkenningkaart.

Zwartbekgrondel (*Neogobius melanostomus*)

Max
20 cm

Kenmerken

- Vooraanzicht kop hoog en relatief smal
- Gedrongen lichaam
- Borstvinnen licht met weinig contrast
- Donkere rechthoekige vlekken op flank
- Zwarte vlek in eerste rugvin, slecht zichtbaar als vin plat ligt
- Mannetje kleurt zwart in paaitijd met witgele vlekken op flanken en soms met lichtgele randen langs rug- en anaalvin

Naakthalsgrondel (*Babka gymnotrachelus*)

Max
16 cm

Kenmerken

- Geen schubben bovenop kop en kieuwdeksels
- Borstvinnen licht met weinig contrast
- Zwarte rechthoekige vlekken en onregelmatige diagonale strepen op flanken
- Geen zwarte vlek achter in eerste rugvin
- Vinstralen in tweede rugvin ongeveer even lang

Pontische stroomgrondel (*Neogobius fluviatilis*)

Max
18 cm

Kenmerken

- Kop spits met kleine bovenstandige bek
- Borstvinnen licht met weinig contrast
- Slank en langgerekt lichaam
- Tweede rugvin loopt schuin af naar achter
- Bruingrijs van kleur met rij donkere vlekken op flank
- Mannetjes zijn grover gebouwd en vaak donker gekleurd in paaitijd (linker foto)

Kaukasische dwerggrondel (*Knipowitschia caucasica*)

Max
4 cm

Kenmerken

- Stompe kop met zeer korte neus en kleine bovenstandige bek
- Geen schubben bovenop de kop en rug tot aan eerste rugvin
- Bruingrijs van kleur met donkere vlekken op ongelijke hoogte op flank
- Vrouwtjes met heldergele buik in paaitijd

Shimofurigrondel (*Tridentiger bifasciatus*)

Max
12 cm

Kenmerken

- Kop breed, afgeplat met 'lange' nek en ogen ver uit elkaar.
- Onderkant kop gemarmerd (let op: in brak en zout water gelijkende kameleongrondel heeft ongevlekte onderkant kop)
- Tweede rugvin en anaalvin met geel tot oranje gekleurde rand
- Donkere band over flank met daarlangs lichte vlekjes patroon
- Kleur zeer variabel, ook met totaal ander patroon: licht met zwarte lengtestrepen

Samenstelling, foto's en vormgeving: Jelger Herder
Deze herkenningkaart is mede mogelijk gemaakt door Bureau Risicobeoordeling & onderzoek (BuRO) van de NVWA.

Stichting RAVON
Postbus 1413
6501 BK Nijmegen
www.ravon.nl

RAVON

Verder lezen

Soortteksten van de exotische grondels zijn te vinden op <https://www.ravon.nl/vissen>

